

ผลสมาธิ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “การปฏิบัติครับ”

กราบนมัสการหลวงพ่อก่อน ผมสงสัยเรื่องการทำสมาธิครับ ผมนอนสมาธิครับ ผมเป็นคนขี้เกียจ ผมได้นอนสมาธิ ผมภาวนาพุทโธ ลมหายใจเข้าออกครับ ผมภาวนาได้สักพักเริ่มไม่มีความรู้สึกรับรูปร่างกายครับ เหมือนร่างกายจะหายไป แต่เสียงได้ยินนะครับ ได้ยินเสียงและความคิดครับ ถึงตรงนี้ผมเลยออกสมาธิ ผมกลัวว่าจะปฏิบัติผิดไป ผมรู้สึกสติไม่ค่อยอยู่กับตัว ผมเลยออกสมาธิมาถามหลวงพ่อก่อนครับ

ตอบ : นี่การนั่งสมาธิ เห็นไหม การนั่งสมาธิ การทำความสงบของใจ ถ้าการทำความสงบของใจ ถ้าพูดถึงว่ามันเป็นเรื่องพื้นฐานของมนุษย์ก็ใช่ ถ้าจะบอกว่ามันเป็นเรื่องมหัศจรรย์ก็ใช่

ถ้าเป็นเรื่องพื้นฐานของมนุษย์ เพราะอะไร เพราะสมาธิมันเกิดจากไหนล่ะ ขอนไม้หรือแร่ธาตุต่างๆ มันทำสมาธิไม่ได้หรอก เพราะมันไม่มีธาตุรู้ มันไม่มีความรู้สึก มันเป็นสมาธิได้อย่างไร เขาบอกเลยนะ ก้อนหินก็มีสมาธิ ทุกอย่างก็มีสมาธิ

โอ๊ย! มันจะเพี้ยนไปแล้วแหละ มันไม่มีจิต ไม่มีวิญญาณ มันมีสมาธิได้อย่างไร อ้าว! สมาธิมันก็เกิดจากจิต ถ้าสมาธิมันเกิดจากจิต โดยพื้นฐานว่าสมาธิเป็นเรื่องพื้นฐานก็ใช่ ก็ใช่เพราะอะไร เพราะจิตใจของคนเดี๋ยวมันฟุ้งซ่าน เดี๋ยวมันทุกข์ยาก ถ้ามันมีสมาธิ มันสงบระงับ มันก็เกิดจากจิต มันก็เป็นเรื่องพื้นฐานของจิตนี่แหละ ถ้าเป็นพื้นฐานของจิตแล้ว แล้วถ้ามันเป็นเรื่องความมหัศจรรย์ล่ะ

ถ้าเป็นความมหัศจรรย์ก็ใช่ ความมหัศจรรย์ก็ใช่เพราะอะไร ความมหัศจรรย์ก็ใช่เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกอจินไตย ๔ พุทธวิสัยเป็นอจินไตย คือปัญญาของพระพุทธเจ้าเป็นอจินไตย เรื่องโลกเป็นเรื่องอจินไตย เรื่องโลกเพราะมันแปรสภาพของมัน มันเป็นอจินไตย แล้วก็เรื่องกรรม กรรมเป็นอจินไตย สุตท้ายอจินไตยที่ ๔ คือฉานใจ เรื่องสมาธิ อจินไตย ๔ โลก พุทธวิสัย กรรม โลก ฉาน อจินไตย ๔

คำว่า “อจินไตย ๔” ฉาน ถ้าฉานมันก็เป็นฉานใจใหม่ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเรื่องสมาธิ ถ้าเราทำสมาธิ เราไม่ทำฉาน เพราะฉานก็คือฉาน ฉานมันเป็นพื้นฐานคำว่า “พื้นฐานของจิต” เพราะจิตของคนถ้ามันฟุ้งซ่าน คนมันทุกข์มันยาก มันเครียดของมัน นี่มันเสวยอารมณ์ มันทุกข์ยากของมัน ถ้ามันปล่อยวางๆ ปล่อยวางเป็นสมาธิใหม่

นี่เพราะเป็นพื้นฐาน ปล่อยวาง ปล่อยวางเป็นสมาธิใหม่ พอเป็นสมาธิ แต่มันยังไม่มีครูบาอาจารย์ คือไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะยังไม่เกิดใจใหม่ คนเราก็ทำฉานสมาบัติกัน ฉานสมาบัติมันมีมาก่อนใจ ฤทธิพิไร อภิญญา โลกียปัญญา เรื่องโลก เพราะโลกโลกคืออะไร โลกคือหมู่มสัตว์ เพราะอะไร เพราะคนเกิดใจ ปฏิสนธิจิต โลกทัศน์โลกหนึ่งบุคคลคนหนึ่งก็โลกหนึ่ง จักรวาลหนึ่ง ถ้ามีจิตหนึ่ง จิตหนึ่งมันก็เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะหนึ่ง จิตมันเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ จิตหนึ่งมันก็โลกหนึ่ง โลกหนึ่ง สิ่งที่เป็นโลกหนึ่ง ถ้าโลกหนึ่งถ้ามันสงบระงับเข้ามาละ มันสงบระงับเข้ามามันก็เป็นเรื่องโลกๆ

โลกหนึ่ง จิตนี้เป็นโลกทัศน์ จิตนี้เป็นภวาสวะ จิตนี้เป็นภพ มันเวียนว่ายตายเกิดตามภพ บุญกุศลทำสิ่งใดมา เราเกิดมาเป็นคนที่ดีมันก็ผ่อนคลาย มันก็ไม่ตั้งเครียด มันก็สงบระงับเข้ามา นี่มันเป็นพื้นฐานของจิตใจ

สมาธิว่าเป็นพื้นฐานของจิต ใจเรื่องความสงบระงับ เรื่องความฟุ้งซ่านมันเป็นพื้นฐานของโลกก็ใช่ แต่ถ้ามันเป็นความมหัศจรรย์ก็ใช่ ก็ใช่เพราะเป็นอจินไตย เพราะมันแตกต่างหลากหลาย มันลึกลับมาก มันทำได้มาก แล้วใครเอากระบวนการของมันมาเรียงไว้วางเป็นธรรมและวินัยไว้ให้เราปฏิบัติละ ใครเป็นคนวางไว้ละ ศีล สมาธิ ปัญญา สัมมาสมาธิ ใครเป็นคนเอามาเรียงลำดับวางไว้ให้เราประพฤติปฏิบัติละ ก็องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา เป็นผู้ทดสอบ ไปเข้าฉานสมาบัติกับอาหารดาบส อุทกดาบสแล้ว สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ ก็เข้ามาแล้ว ทำทุกอย่างมาแล้ว แล้วก็

จบ แล้วก็มีคนถามนะ เขาถามเหมือนกันบอกว่า คีล สมาธิ ปัญญา ไม่มีศีล ฌาน ปัญญา เขาบอกอย่างนั้นพระพุทธเจ้ามาเข้าฌานทำไม อ้าว! เข้าฌานทำไม

ก็บอกมันเป็นเรื่องพื้นฐาน เป็นเรื่องพื้นฐานของโลก พวกเจ้าลัทธิต่างๆ เขาทำของเขาเป็นพื้นฐาน พอเป็นพื้นฐานของเขา มันก็เป็นพื้นฐานของโลก เป็นพื้นฐานของจิต พื้นฐานของจิต ฤทธิชีไพร พอเขาทำสิ่งนั้นได้แล้วเขาว่าสิ่งนั้นเป็นสมบัติของเขา เขายึดติดของเขา อภิญญา ๖ ใครรู้สิ่งใดก็หลงตัวเองว่าเป็นผู้วิเศษ หลงตัวเองว่าเป็นศาสดา เพราะเขาทำสิ่งนั้นได้ แต่เพราะว่าเขาไม่มีมรรค คือเขาไม่ใช่พระพุทธศาสนา เขาไม่ใช่พุทธศาสน์ เขาไม่มีมรรค พอไม่มีมรรคปั๊บ เขาก็ไม่ได้แก้กิเลสของเขา ถ้าไม่ได้แก้กิเลสของเขา

นี่มันเป็นพื้นฐาน เพราะจิตของเขา เขาฝึกหัด เขาทำอย่างนั้นได้ เขาเข้าฌานสมาบัติได้ เขามีอภิญญา ๖ ได้ แต่เขามีกิเลส พอเขามีกิเลสขึ้นมามันก็เสื่อม เจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ เขาต้องรักษาของเขาด้วยความทุกข์ความยากของเขา

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ลึ้นกิเลส ลึ้นกิเลส ลึ้นอวิชชา ลึ้นอวิชชาความไม่รู้ในใจ พอ ลึ้นกิเลสความไม่รู้ในใจ มันเป็นเรื่องธรรมชาติ เรื่องสังขารธรรม นี่ต่างอันต่างจริง จิตก็เป็นจริงของจิต ธรรมก็เป็นจริงของธรรม ธรรมชาติก็เป็นจริงของธรรมชาติ ความจริงมันก็เป็นความจริงของมัน ถ้าเป็นความจริงของมัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เกาะเกี่ยว ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดเลย ที่นี้ไม่เกาะเกี่ยว ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดเลยถึงเหนือโลก ถึงเป็นศาสดาตั้งสอน ๓ โลกธาตุ

ฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน เข้าปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสนัญญายตนะ นี่เข้าฌานสมาบัติ แล้วขึ้นลงๆ แล้วมาอยู่ระหว่าง รูปฌาน อรูปฌาน มาอยู่ระหว่างปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสนัญญายตนะ มาอยู่ระหว่างกลาง แล้วนิพพานตรงนี้

แล้วเขาบอกว่า พระพุทธเจ้าทำทำไม พระพุทธเจ้าทำทำไม ในเมื่อเป็นฌานสมาบัติ มันไม่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

เราบอกว่าเป็นพื้นฐานใช้ใหม่ มันก็เป็นพื้นฐานของโลก เป็นพื้นฐานของจิตใช้ใหม่ พอ พื้นฐานของโลก ใครก็รู้ได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานนะ พระอรหันต์นั่งล้อมรอบเลย จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าฌานสมาบัติอยู่ จนพระอรหันต์ถามขึ้นมาว่า ฌานขึ้นมาว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ไม่ใช่หรือ ปรินิพพานหรือยัง นอนนิ่งอยู่ที่นี่

พระอรหันต์เป็นเอกทัศกะทางรู้วาระจิตบอกว่า ยัง ตอนนี้กำลังเข้าฌานสมาบัติ อย่างที่ว่านี่ จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ระหว่าง แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานตรงนั้น บัดนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานแล้ว จบแล้ว

นี่พูดถึงถ้าฌานสมาบัติมันไม่มีประโยชน์ มันไม่มีสิ่งใด แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเข้าทำไม

มาเข้าเพื่อให้เห็นว่าโลกเขารู้ได้ ก็เพื่อให้เห็นว่า สิ่งที่ธรรมชาติในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันมีไหม มันมี แบบว่าพระอรหันต์รู้เห็นใจ แล้วเวลาพูดถึงฌานสมาบัติ พวกฤๅษีชีไพร พวกเจ้าลัทธิต่างๆ เขารู้ได้ไง เพราะเขาก็ทำได้ แต่เขาทำแล้วเขามีกิเลสไหม เขามีกิเลสคือว่าใจของเขาเป็นอันหนึ่ง เขามีกิเลสในใจของเขา แต่เขาไปเข้าฌานสมาบัติ แล้วเอาฌานสมาบัตินั้นเป็นสมบัติ นี่เป็นอภิญญา เป็นสิ่งที่รู้ เขาไปยึดของเขาไป เขามีสมบัติ เขายึดว่า มันเป็นสมบัติของเขา เป็นความจริงของเขา แต่มันไม่เป็น เพราะมันเจริญแล้วเสื่อม

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมาแล้ว เข้ามาพิจารณาจบสิ้น อาสวักขณญาณ ทำลายอวิชชาหมดแล้ว มันเป็นจริงตามของมันเป็นอย่างนั้นนะ แบบวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีวิทยาศาสตร์มันก็เป็นจริงของมันอย่างนั้นใช่ไหม ถ้าเราพิสูจน์ เราตรวจสอบ เราวิจัย เราก็ทำอย่างนั้นขึ้นมา มันก็เป็นพวกสารเคมี สสารที่เราพิสูจน์ขึ้นมา มันก็แปรสภาพของมันไปอย่างนั้นถูกต้องไหม มันก็ถูกต้อง นี่มันมีของมันอย่างนั้นไหม แต่มันมีอยู่อย่างนั้นแล้วใครเป็นเจ้าของมันล่ะ

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเข้าฌานสมาบัติให้เห็นว่าผู้เข้ามีไหม ผู้เข้าผู้ทำให้เห็นมีไหม ผู้จะปรินิพพานอยู่เดี๋ยวนี้มีไหม แล้วปรินิพพานท่ามกลางระหว่างรูปฌาน อรูปฌานนี่ไง นี่จบสิ้นไป

นี่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเข้าฌานสมาบัติ เขาบอกว่า ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา ไม่ใช่ศีล ฌาน ปัญญา แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเข้าทำไม

บอกว่า มันเป็นของโลก เป็นเรื่องพื้นฐานของโลก พื้นฐานที่โลกเขาเข้าใจได้ เหมือนกับวิทยาศาสตร์ นักศึกษามาเรียนเอกวิทย์นี่รู้หมด ถ้าเรียนเอกวิทย์มันก็เรียนสายวิทย์ มันก็

เข้าใจเรื่องนี้มันก็เป็นเรื่องธรรมดา แต่เอ็งทำประโยชน์ส่วนตนเอ็งได้หรือยังละ เอ็งเอาสิ่งที่เอ็งเรียนรู้มาสร้างประโยชน์ให้เป็นประโยชน์กับเอ็งได้หรือยังละ

นี่ก็เหมือนกัน พูดถึงว่าพื้นฐาน คำว่า “พื้นฐาน” ฉะนั้น สิ่งที่ว่าถ้าเป็นพื้นฐานแล้ว เวลาเราทำสมาธิ เวลาเราเข้าสมาธิ เราเข้าสมาธิกันเพื่ออะไร

ถ้าเราไม่เข้าสมาธินะ โดยสามัญสำนึก โดยปุถุชน ความรู้สึกนึกคิดของเราเป็นแบบนี้ แล้วเราไปตริกในธรรม เวลาคนตริกในธรรม พอตริกในธรรม ตริกในธรรมคือศึกษาธรรม นี่แหละ พอศึกษาธรรมแล้วเราไปซาบซึ่งในธรรมะ มันก็สังเวช มันก็ปล่อยาง พอมันปล่อยางขึ้นมา “โอ๊ย! บรรลุธรรม โอ๊ย! สิ้นกิเลส โอ๊ย!” มันว่าของมันไปโดยจินตนาการ นี่ไง โดยจินตนาการ

พอจินตนาการ พอเข้าใจมันก็ซาบซึ่ง พอไปกระทบไป ออกไปแล้วไปกระทบ ไปรับรู้สิ่งใดหรือไปโดนสิ่งใดกระทบกระเทือนหัวใจ ใจธรรมะที่มีอยู่ในใจหายเกลี้ยงเลย ทุกข์อีกแล้ว ไปแบกหามอีกแล้ว อ้าว! ก็ไหนว่าเมื่อกี้ว่าตริกมันสังเวชแล้ว ทำไมมันเป็นอย่างนี้ นี่ไง มันเป็นอย่างนี้มันอยู่อย่างนี้ นี่เขาเรียกว่าวิญญูะ คือว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจัง มันไม่มีอะไรคงที่

แต่ถ้ามันจะเป็นคงที่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนตรงนี้ไง สอนว่าให้ทำสมาธิก่อน ให้พุทฺโธ พุทธานุสติ ธรรมฐาน ๔๐ ห้อง ให้ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน พอใจมันสงบแล้วนี่จิตจริง เพราะสมาธิ ถ้าจิตมันเป็นสมาธิจริง จิตมันก็จริงของมัน จริงตรงไหน

เพราะถ้าเป็นสมาธิได้ มันมีคำปริกรรมจนมันละวาง ละวางรูป รส กลิ่น เสียง บ่วง ของมาร พวงดอกไม้แห่งมาร มันละวางสิ่งนั้นเข้ามา ใครเป็นคนละวาง ตัณหาความทะยานอยาก ความอยากรู้ อยากเห็นมันละวาง มันละวางความอยากรู้ อยากเห็น ความยึดมั่นว่าเรารู้ เราเก่ง เราดี เราเป็น มันละวาง พอละวางขึ้นมามันก็สงบ สงบมันก็จิตจริงๆ จิตเพียวๆ ไม่มีตัณหาความทะยานอยากมากอยกระตุ้น ถ้าไม่มีตัณหาความทะยานอยาก เหตุผลของสมาธิอยู่ตรงนี้

พอมันเป็นสมาธิขึ้นมา เพราะอะไร เพราะมันละวางตัณหาความทะยานอยากที่ไปรับรู้เรื่องรูป รส กลิ่น เสียง เรื่องรูป เรื่องรส มันอยากรู้ อยากเห็น อยากเป็น อยากดี อยากใหญ่ พอมันละวางมันก็เป็นอิสรภาพ มันก็เป็นอิสระของตัวเอง แล้วตัวมันเอง นี่ก็คือตัวสมาธิ พอเป็นสมาธิแล้วมันไม่มีตัณหาความทะยานอยากที่กระตุ้นให้รับรู้ต่างๆ ทีนี้พอมันเป็นสมาธิแล้ว

มันก็เป็นสมาธิ สมาธิแก๊กละไม่ได้ สมาธิเป็นปัญญาขึ้นมาไม่ได้ สมาธิต้องฝึกหัดใช้ปัญญา แล้วปัญญาเกิดอย่างไรล่ะ

ปัญญาเกิดตรงนี้ เห็นไหม ที่ว่าปัญญาอบรมสมาธิให้จิตสงบเข้ามาๆ จิตสงบเข้ามาแล้ว จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นอาการของจิตมันถึงจะเป็นมรรค มรรคที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอาสาชักชวนคุณคือมรรค

บุพเพนิวาสานุสติญาณ นี่ก็อานาจาสมาธิบารมี นี่ก็กำลังของสมาธิ จุติปภาตญาณ สมาธิที่มันลึกขึ้นไป ข้อมูลที่มันขึ้นไป นั่นก็เป็นผลของกำลังของใจ แต่เวลาอาสาชักชวน นั่นนี่คือมรรค มรรคที่มันเกิดขึ้นมา ถ้ามันชำระล้างอย่างนั้น สิ่งนั้นย้อนกลับมาๆ

จะนั่น เราทำสมาธิแล้ว สมาธิก็เป็นสมาธิ ก็กำลังของจิตไป บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุติปภาตญาณ ที่มันรู้ของมัน มันมีกำลังของมัน รู้ของมัน สมาธิก็เหมือนกัน ถ้ากำหนดเข้ามา มันก็เข้าเป็นตัวตนของมัน มันไม่มีตัวตน ไม่มีแรงกระตุ้น มันก็เป็นสมาธิของมัน สมาธิเกิด ปัญญาไม่ได้ สมาธิแก๊กละไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีสมาธิ มรรคก็ไม่มี

ศึกษาธรรมมาขนาดไหน รับรู้มาขนาดไหน รูป รส กลิ่น เสียง ตัณหาความทะยานอยากมันกระตุ้น แล้วไปศึกษาธรรมะมันก็กระตุ้น อยากรู้ อยากเห็น อยากเป็น มันก็กระตุ้นของมัน ถ้ามันเป็นสมาธิมันปล่อยวางตรงนั้นเข้ามา พอปล่อยวางเข้ามามันไม่เป็นปัญญา เพราะมันคนละมิติกัน มิติของโลก มิติของธรรม โลกียปัญญา โลกุตตรปัญญา

ถ้าโลกุตตรปัญญา จิตสงบไปแล้ว จิตจริง ถ้ามันนุ่มไป ราฟิงไป ถ้ามันมีอานาจาสมาธิ มันจะเห็นอริยสัจ เห็นอริยสัจคือว่าเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง นี่เริ่มต้นวิปัสสนาตรงนั้น ถ้าเริ่มต้นวิปัสสนาตรงนั้น มันเข้าไปแยกแยะตรงนั้น นี่ไง ถ้ามันเข้าไปแยกแยะตรงนั้น เห็นไหม นี่ภาวนามยปัญญา ปัญญามันเกิดตรงนั้น

แล้วภาวนามยปัญญา ปัญญาที่ไม่ใช่จินตนาการ ไม่ใช่สุดมยปัญญา ไม่ใช่ปัญญาจากสมอง ไม่ใช่ปัญญาจากโลก ไม่ใช่ปัญญาของพระพุทธเจ้ายื่นให้ ไม่ใช่ปัญญาของครูบาอาจารย์ยื่นให้

ครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการ แต่เราฟังเทศน์ของท่าน แล้วเราเอาสติปัญญานั้นมาควบคุมใจของตัวเองมันสงบเข้ามา พอใจสงบ ใจมันทำของตัวเอง เหมือนต้นไม้ ต้นไม้มันจะแตกกิ่งก้านสาขา มันจะแตกกิ่งก้านสาขาจากต้นของมัน ต้นไม้ ใบไม้ กิ่งไม้ ดอกไม้มันเกิดจากลำต้นนั้น ถ้าลำต้นนั้นมันเจริญเติบโตขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากจิต ภาวสวะคือตัวภพ ภาวสวะคือตัวตนของจิต ปฏิสนธิวิญญาณ ถ้า อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญฺาณํ มันเกิดวิชา

อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา เพราะอวิชชามันถึงเคลื่อนออกไปเป็นทุกข์ ถ้าเป็นวิชาล่ะ วิชามันเป็นมรรค ถ้าเป็นมรรคขึ้นมามันจะแยกแยะของมันเข้ามา ถ้าแยกแยะของมัน มันก็ตื่นไม้นั้น ตื่นไม่ นี่ไง มันแตก พอแตกกึ่งก้าน เห็นใหม่ สติชอบ สมาธิชอบ ความเพียรชอบ ระลึกชอบ ความชอบธรรมมันเกิดขึ้นของมัน จักรมันเคลื่อน จักรมันหมุน ปัญญามันหมุน ภาวนามยปัญญามันหมุน ถ้าหมุนเข้ามา มันเข้ามาชำระล้างอย่างนี้ เพราะมันต้องมีสมาธิไง ถ้าไม่มีสมาธิ มันไม่เข้าถึงต้นของจิต ถ้าไม่เข้าสมาธิ มันไม่เข้าถึงตัวตนของมัน ถ้าไม่เข้าสมาธิ มันแก้ไขมันไม่ได้ ฉะนั้น ถึงต้องมีสมาธิไง

เขาว่า ทำไมต้องทำสมาธิไง

นี่พูดถึงสมาธินะ นี่พูดถึงสมาธิที่เป็นพื้นฐาน ถ้าบอกเป็นพื้นฐานของจิตก็ได้ แต่ถ้ามันเป็นความมหัศจรรย์ล่ะ ถ้ามันเป็นความมหัศจรรย์ เห็นใหม่ คุณิ สติ มหาสติ ถ้าเป็นสมาธิสมาธิแบบตั้งแต่บุคคล ๔ กุ่ สมาธิของพระโสดาบัน สมาธิของพระสกิทาคามี สมาธิของพระอนาคามี สมาธิของอรหัตตมรรค แล้วถ้ามันสิ้นกระบวนการไปแล้วมันพ้นไปอย่างไร

นี่ไง ให้เห็นว่า ถ้าไม่พูดอย่างนี้ เวลาคนในปัจจุบันนี้ทุกคนมาตริกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อย่างสูงสุดเป็นสมณะ อย่างสูงสุดมันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิไปแต่ด้วยความเข้าใจผิด ด้วยความหลงผิดไปไง มาตริกในธรรมกันแล้วก็บอกว่า อู้ย! บรรลุธรรม อู้ย! มันขบธรรม อู้ย! มันแตก อู้ย! มัน โอ้ย!

เพราะว่าสมาธิมันเป็นสามัญสำนึก เป็นพื้นฐานของโลก และสมาธิเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ของโลก มหัศจรรย์ของโลกมันจะเป็นพื้นฐานของมัน นี่พูดถึงเคลียร์พื้นฐานตรงนี้เพื่อจะไม่ให้เห็นว่า เอ๊ะ! ทำไมเดี๋ยวหลวงพ่อกี้ว่าถูก เดี่ยวทำไมหลวงพ่อกี้ว่าผิด เวลาใครมาก็บอกว่า โอ้ย! มันถูกต้องดิงามไปหมด แล้วพอเดี๋ยวมาน หลวงพ่อใส่เขาละไปเลย

ถูกต้องดิงามหมายความว่า คนเรานี้ละ ฝึกหัดเดิน ฝึกหัดเคลื่อนไหว ฝึกหัด ถ้าเขาได้ขยับออกมาจากพื้นฐาน จากจุดเดิมของเขา นั่นถูกแล้วละ ถ้าเราไม่ฝึกหัดเดิน เราไม่ขยับเลย เราจะเดินได้ไหม ถ้าเราจะฝึกหัดทำงาน เราไม่ขยับการทำงานเลย เราฝึกหัดงานได้ไหม เรากี้

ต้องฝึกหัดใช้ใหม่ แต่พอเราฝึกหัด พอทำงานแล้วมันผิด มันผิดหมายความว่า มันไม่พัฒนาของมัน มันไม่ก้าวหน้าของมัน

ฝึกหัดเดิน เวลาไม่ทำอะไรก็อยู่กับที่ เวลาขยับหน้อยก็ขยับอยู่อย่างนั้นนะ เวลาขยับหน้อยก็ขยับอยู่อย่างนั้นนะ ขยับแล้วทำไมไม่ก้าวเดินต่อไปละ ถ้ามันก้าวเดินไปมันก็ถูกใช้ใหม่ นี่ก็เหมือนกัน เวลาคนทำงานมันก็เป็นแบบนั้น ถ้าเป็นแบบนั้น การภาวนามันถึงขยับเคลื่อนขึ้นไป

ฉะนั้น กลับมาที่คำถามว่า “หลวงพ่อกับ ผมสงสัยเรื่องการทำสมาธิครับ เพราะผมนอนทำสมาธิ”

ฉะนั้น การว่านอนทำสมาธินี้ การทำสมาธิมันมีอิริยาบถ ๔ ยืน เดิน นั่ง นอน นั่งก็ทำสมาธิได้ เดินก็ทำสมาธิได้ ยืนก็ทำสมาธิได้ นอนก็ทำสมาธิได้ แต่นอนแล้วมันหลับ นอนแล้วมันก็เกียจ แต่ถ้าคนจรตนิสัยของเขาเนะ เขาอนทำสมาธิได้ นอนแล้วมันไม่หลับ ลงสมาธิไป

หลับกับสมาธิไม่เหมือนกัน หลับคือมันขาดสติมันถึงหลับ สติมันหายไป มันหลับไป แต่ถ้าคนมีสติชัดเจนไม่มีวันหลับ ถ้าไม่มีวันหลับ แล้วลงสมาธิละ ลงสมาธิมันพักผ่อนดีกว่าหลับอีก ดีกว่าการนอนหลับ

ฉะนั้น เวลานอนสมาธิ ถ้ามันนอนสมาธิได้ มันก็ทำได้ แต่ถ้านอนสมาธิไม่ได้ หมายความว่า เวลานอนแล้วพอมันสะดวกมันสบายขึ้นไปแล้วสติมันก็ผ่อนคลาย พอผ่อนคลายแล้วมันก็หายไปเลย มันก็หลับไป ถ้ามันหลับไป ถ้ามันไม่หลับมันก็เป็นอย่างนี้ เห็นไหม ไม่หลับมันก็มีอาการแล้ว มีอาการรับรู้ไป

“ผมเป็นคนก็เกียจครับ ผมได้นอนสมาธิ ผมภาวนาพุทโธไป ลมหายใจเข้าออก ภาวนาอีกสักพักมีความรู้สึกรับรู้ร่างกายครับ เหมือนร่างกายจะหายไป ไม่มีความรู้สึกรับรู้ในร่างกาย”

ไม่มีความรู้สึกรับรู้ร่างกายนี้จิตมันเด่น แล้วจิตมันเด่นนะ เพราะการทำสมาธิ เห็นไหม คำว่า “สมาธิเป็นพื้นฐานก็ได้ สมาธิเป็นความมหัศจรรย์ก็ได้” ถ้าสมาธิเป็นพื้นฐาน โดยพื้นฐานโดยทั่วไป คุณติ ชนชั้นกลาง ชนชั้นกลางเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม นี่ก็เหมือนกัน จิตส่วนใหญ่ที่เวียนว่ายตายเกิดมันเป็นจิตชั้นกลางๆ มันก็ทำสมาธิได้อย่างนี้

แต่ถ้าเวลาคนเกิดมา คนที่มีอำนาจวาสนาเกิดมานะ เกิดมาจะเป็นผู้นำ เกิดมาจะเป็นรัฐบุรุษ การเกิดของเขามันจะมีสิ่งบอกเหตุ การเกิดของเขาจะมีความมหัศจรรย์ นี่ก็เหมือนกัน คนที่จิตมันสูงส่ง เวลาเกิดขึ้นมาแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พอเกิดขึ้นมาได้ ๗ ก้าว แปลงวาจาได้ คนเกิดมาพูดได้เลย “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” ก็แค่นั้น พูดแค่นั้นนะ แล้วต่อไปพ่อแม่ก็เลี้ยงดูมาเหมือนกัน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าโดยธรรมชาติ เวลาชนชั้นกลาง เรื่องของสมาธิ มันก็สงบไปโดยธรรมชาติของมัน โดยความเป็นปกติของจิต จิตมันก็เป็นอย่างนั้น คนที่แบบว่าเกิดมาแล้ว เกิดมาเป็นผู้ที่เกิดมาเป็นมนุษย์ แต่ว่ามันมีความทุกข์ความยากขึ้นมา ภาวนาก็ไม่ได้ ทำอะไรก็ไม่ได้ ทำอะไรสิ่งใดก็ไม่ประสบความสำเร็จ

แต่ถ้าเป็นรัฐบุรุษ คนที่เกิดมามีอำนาจวาสนา เด็กๆ มีหลายคนมาก บอกเด็กๆ เขาอยู่เฉยๆ จิตเขาจะลง เป็นเด็กๆ นี้นะ เด็กๆ บางคนเกิดขึ้นมาไม่ยอมทำสิ่งผิดกฎหมายเลย เด็กบางคนนะ ไม่ยอมเล่นอะไรที่มันเป็นเรื่องสำหรับเด็กๆ เล่นกันเลย เขาจะเล่นแต่สิ่งที่ว่าเป็นวาสนาของเขา เวลาพอถ้าเขาทำสมาธิ พอเขาทำสมาธิ พอจิตเขาจะลง เขาวามันใหญ่ อำนาจวาสนามันใหญ่ มันจะรับรู้อะไรแปลกๆ

จิตมันลงแล้ว อย่างหลวงปู่มั่น ถ้าจิตท่านเป็นสมาธิปั๊บ ถ้ากำหนดขึ้นนะ เห็นตัวเองไปเดินจงกรมอยู่บนก้อนเมฆ พอถึงจิตกลับมามันก็ลงบาดาลไปเลย ลงนรกเลย แล้วดึงอย่างไรล่ะ

นี่ไง ที่ว่าโดยพื้นฐานโดยปกติก็มี โดยความมหัศจรรย์ จิตที่เป็นมหัศจรรย์ก็มี ถ้าจิตที่มหัศจรรย์ กรณีอย่างนี้ ครูบาอาจารย์ที่จะเป็นอย่างนี้ได้มันต้องมีที่มาที่ไป มันไม่มีอะไรหรอก เห็นไหม พระพุทธศาสนาไม่ได้สอนว่าลอยมาจากฟ้า สิ่งใดๆ ก็แล้วแต่เป็นจริงเป็นนิสสัย เป็นอะไรของคน มันเกิดจากพันธกรรมของจิตที่มันได้ตัดแต่ง ตัดแต่งคือการเวียนว่ายตายเกิดในภพในชาติ มันจะตัดแต่งของมัน เกิดมาชาตินี้เป็นคนดี เกิดมาในสังคมที่ดี จิตใจมันก็ฝังแต่คุณงามความดีไป พอเกิดชาติต่อไปมันก็พัฒนาของมันไปเรื่อย ตัดแต่งของมันไปเรื่อย

พระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย การเวียนว่ายตายเกิดมันสร้างสมสร้างภพมา เวลาพอบารมีมันใหญ่ เวลาเกิดมา คูสิ ขนาดนั่ง เวลามันเป็นของมันไป นี่สมาธิที่เป็นความมหัศจรรย์ สมาธิที่เป็นความมหัศจรรย์นี้เป็นสมาธินะ

แต่ถ้าเป็นฉานสมาบัติมันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง เข้าปฐมฉาน ทุตติฉาน ตติยฉาน จตุตถฉาน คำว่า “เข้าฉาน” เข้าฉานคูสิ กสิณมันเพ่งต่างๆ มันมีกำลังของมัน นี่กำลังของมันนะ

ในพระไตรปิฎก มีลูกศิษย์ของพระสารีบุตรมาวชกับพระสารีบุตรแล้วประพฤติปฏิบัติขึ้นมาได้ฉานสมาบัติ แล้วก็สึกไป พอสึกไป เขาไปเป็นโจร เป็นโจรเขาไปปล้นไปชิงแล้วโดนเจ้าหน้าที่เขาจับ พอเจ้าหน้าที่เขาจับ เขาจับใส่โซ่ไว้ มัดใส่โซ่ไว้

พระสารีบุตรรู้ว่าลูกศิษย์โดนจับ พอโดนจับขึ้นมา ไปช่วยอะไรได้ละ ไปช่วยอะไรไม่ได้ พระสารีบุตรไปเทศน์ให้ฟังไปเทศน์ให้ฟังให้จิตเขาระลึกถึงที่เขาเคยทำได้ พอคนเคยทำได้ เขากำลังจะโดนประหารชีวิตนะ พอเขาจะโดนประหารชีวิต เขากลับมาทำฉานสมาบัติของเขา พอทำฉานสมาบัติของเขา เขาสามารถเหาะออกไปจากโซ่ตรวนนั้นหมดเลย เขาทำของเขาได้อันนีอยู่ในสุดตันตปิฎก

เวลาพระสารีบุตรไปสอน เขาเองก็เคยทำได้ แล้วก็เสื่อมไป เขาเคยบวชเป็นพระไป ลูกศิษย์พระสารีบุตร อยู่ในสุดตันตปิฎก เราจับไม่ได้ เวลาเสร็จแล้ว พอสึกไปแล้วเขาก็เป็นโจรไปปล้น ไปทำผิดกฎหมาย แล้วเขาก็โดนทางเจ้าหน้าที่จับ จับแล้วก็มัดไว้ กำลังจะประหาร

นี่มันมีของมัน นี่พูดถึงฉานสมาบัติ ฉานสมาบัติมันเป็นเรื่องฤทธิ์เรื่องเดช ที่นี้เรื่องฤทธิ์เรื่องเดชมันเป็นคาบสองคม เป็นประโยชน์ก็ได้ ทำโทษก็ได้ แล้วเวลาถ้าคนขาดสติมันควบคุมสิ่งนี้ได้ยาก เพราะเวลาเป็นฉานสมาบัติ เวลาเข้าฉานสมาบัติบิ๊บ ที่ว่าเหาะเหินเดินฟ้าต่างๆ มันทำได้ทั้งนั้นนะ ทำได้ ทำได้แล้วต้องมีกำลังพอ แล้วควบคุมพอ

นี่เง ที่บอกว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเข้าฉานสมาบัติทำไม ระหว่างปฐมฉาน ทุตติฉาน ตติยฉาน จตุตถฉาน เพราะโลกมันมี ถ้าคุยกันเรื่องอย่างนี้มันเป็นสามัญสำนึก เป็นเรื่องพื้นฐานของจิต จิตที่ลัทธิศาสนาอื่นเขาทำสมาธิ ทุกลัทธิ ทุกศาสนาทำสมาธิทั้งนั้นนะ ว่าทำฉานสมาบัติ ทำทั้งนั้นนะ เพราะมันเป็นเรื่องที่เกิดจากจิต แต่มันจะเป็นสัมมาไหมละ มันจะเป็นมรรคไหมละ มันจะเป็นความจริงไหมละ

ถ้ามันเป็นความจริง นี่เป็นความมหัศจรรย์ มหัศจรรย์ตรงไหน มหัศจรรย์ที่ว่า ขณะที่เรากำหนดพุทโธๆ จิตมันละเอียดเข้ามา เรากำหนดพุทโธๆๆ สิ่งที่มีละเอียด คำว่า “ละเอียด” เพราะว่าผู้ใหญ่พูดคำว่า “ละเอียด” หยาบ กลาง ละเอียด ผู้ใหญ่จะแบ่งแยกได้ชัดเจนเลย นี่หยาบ กลาง ละเอียด ที่นี้ถ้าพูดถึงเด็กละ เด็กมันก็บอกหยาบ กลาง ละเอียด แต่ความหมายของมันเหมือนกันไหม

นี่ก็เหมือนกัน เวลาพุทโธๆ จิตละเอียดขึ้นมา ละเอียด คำว่า “ละเอียด” มันชัดของมัน ละเอียดนะ พุทโธๆ ชัดเจนของพุทโธ ชัดเจนของอานาปานสติ ชัดเจนคือลมหายใจชัดเจน มาก ชัดเจนมาก มันละเอียด ละเอียดหมายความว่า มันละเอียดลึกซึ้ง มันชัดเจนของมัน

แต่ถ้าเป็นเด็กนะ ละเอียดใช้ใหม่ ละเอียดมันก็เหมือนอากาศใจ ละเอียดมันก็เหมือน กวัน กวันมันละเอียด พอละเอียดไปแล้วเดี๋ยวมันก็หลับ

ตรงนี้ตรงที่ละเอียดโดยความเป็นจริง กับความคาดหมายว่าละเอียดน่าจะเป็นแบบนี้ อย่างนี้คือเป็นละเอียด แต่ว่าถ้าอย่างนี้เป็นละเอียด เวลาเป็นสมาธินี้ละ เวลาทำสมาธิ เพราะทำให้สละสลบค้นหาความทะยานอยาก มันอยากในรูป รส กลิ่น เสียง แล้วลม จับลมเป็นรูป ใหม่ รูป พุทโธเราระลึกรู้ เป็นความรู้ใหม่ เป็น ถ้ามันละเอียด ละเอียดอย่างไร

ฉะนั้น มันจะหยาบละเอียด เริ่มต้นถ้าเรายังไม่ชำนาญ เราอย่าประมาท ตรงนี้ ถ้าสำคัญมากเลย เราอย่าประมาท เราต้องให้มันชัดเจนไว้ คำว่า “ชัดเจน” ถ้ามันชัดเจนมัน ก็ละเอียดโดยชัดเจน ถ้ามันหยาบมันก็หยาบชัดเจนด้วยความหยาบ เพราะคำว่า “ชัดเจน” นี้คือสติพร้อม

การทำภาวนา ถ้าขณะทำภาวนาอยู่ ถ้ามีสติอยู่ อันนั้นถือว่าเป็นความเพียร ถ้าขาดสติ แล้วนะ นั่นถือว่าความเพียรนั้นไม่สมบูรณ์แล้ว ฉะนั้น ถ้ามีสติ คนที่มีสติทำอะไรมันชัดเจน ใหม่ ถ้ามีสติกำหนดลมหายใจ ลมหายใจก็ชัดเจน ถ้าระลึกพุทโธ พุทโธก็ชัดเจน

คำว่า “ชัดเจน” ถ้ามันละเอียด มันก็ละเอียดแบบชัดเจน ละเอียดลึกซึ้ง พุทโธๆ จน พุทโธไม่ได้เลย พุทโธๆ ไปจนลมหายใจมันจะขาด ลมหายใจขาดมันเพราะอะไร เพราะ ธรรมดาถ้ามันจะเข้าอปปนาสมาธิ อุปจาระคือจิตสงบแล้วมันรับรู้ได้ รู้ เห็นใหม่ อุปจาระ รอบความรู้ลึกของจิตมันรับรู้ได้ เพราะการรับรู้ได้แบบนี้มันถึงวิปัสสนาได้ วิปัสสนาหมายถึง ว่ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เพราะจิตมันสงบแล้วมันปลอดจากแรงกระตุ้น ของค้นหาความทะยานอยาก

ค้นหาความทะยานอยากมันกระตุ้น กระตุ้นให้อยากรับรู้รส อยากรับรู้กลิ่น อยาก รู้เสียง มันกระตุ้น พอจิตมันสงบแล้วมันพ้นจากแรงกระตุ้น พอพ้นจากแรงกระตุ้น พอจิต มันสงบแล้ว พอจิตสงบแล้วถ้าเรารำพึงไป ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็น จริง ถ้าตามความเป็นจริง สิ่งที่เรามันละเอียดแล้ว เราควบคุมให้มันออกรับรู้ ถ้ามันออกรับรู้

อุปจาระ ขณิกสมาธิ ถ้าอุปจารสมาธิ สมาธิที่มันรับรู้ได้ พอรับรู้ได้ ชั้นของอุปจาระ ที่ทำงาน วิปัสสนาเขาทำกันตรงนี้

แล้วถ้าเราพุทโธต่อเนื่อง เพราะเราพุทโธยังได้ รับรู้อารมณ์ยังได้ รับรู้ได้หมด แล้วมันเป็นสมาธิตรงไหนล่ะ แล้วทำไมมันไม่ปล่อยล่ะ มันไม่ปล่อย ถ้าเราพุทโธต่อเนื่อง พุทโธต่อเนื่องหรือกำหนดลมต่อเนื่องไป มันจะละเอียดเข้าไป ถ้าละเอียดเข้าไปๆ พอละเอียดเข้าไป ลมหายใจ มันจะเริ่มปล่อยวางลมหายใจ มันจะปล่อยวางลมหายใจเพราะเหตุใด มันจะปล่อยวางลมหายใจเพราะมันจะปล่อยกาย อัมปนาตสมาธิ จิตเราที่อยู่กลางหัวอก มันปล่อยความรู้สึกถึงร่างกาย

ตอนนี้ะ เรานั่งสมาธิกันอยู่นี้ ลมพัดมาเรามีความเย็นไหม อุณหภูมิเปลี่ยนแปลงมา กระตบผิวหนังเรารับรู้ใหม่ รับรู้ รับรู้ ใครเป็นคนรับรู้ จิตเป็นคนรับรู้ จิตมันยังรับรู้กายอยู่ ถ้าจิตมันยังรับรู้กาย จิตมีความสงบ จิตไม่ฟุ้งซ่าน แต่จิตยังรับรู้เรื่องกายอยู่ นี่มันยังรับรู้ กายกับใจยังรับรู้กันอยู่

แต่ถ้ามันพุทโธต่อเนื่องกันไป มันเริ่มที่มันจะปล่อยลมหายใจ ปล่อยลมหายใจเพราะผิวหนังใจใหม่ ลมพัดถึงผิวหนัง เราก็รับรู้ได้ถึงอุณหภูมิการเปลี่ยนแปลงใจใหม่ ถ้าลมหายใจเข้าออก จิตมันยังรับรู้อยู่ มันก็ยังรับรู้เรื่องของกายใจใหม่ เวลาถ้ามันละเอียดเข้าไป มันปล่อยเข้าไปจากอุปจาระ เพราะมันรับรู้อยู่นี้เป็นอุปจาระไง มันถึงรับรู้ มันถึงทำงานได้ มันถึงเคลื่อนไหวได้ แต่ถ้ามันละเอียดเข้าไป มันปล่อย

ทีนี้ก่อนจะปล่อย ลมหายใจ มันต้องปล่อยลมหายใจไปด้วย พอมันจะปล่อยลมหายใจไปด้วย พอกำลังปล่อยลมหายใจ เราก็ตกใจใจ “ถ้าลมหายใจขาด เราไม่ตายหรือ ถ้าลมหายใจขาดไปมันไม่เป็นวิทยาศาสตร์แล้วนะ ถ้าลมหายใจขาดมันเป็นเรื่องความลึกลับมหัศจรรย์แล้วนะ” มันตื่นเต้น ลงไม่ได้หรอก

คนที่เข้าอัมปนาตสมาธิมันจะไปตื่นเต้น มันจะไปหัวหันไหว มันจะไปกลัวเป็นกลัวตาย กลัวกระทบ มันกลัวไปหมด มันกลัวเพราะอะไร มันกลัวเพราะอวิชชาไง มันกลัวเพราะไม่เคยทำไง มันกลัวเพราะมันไม่รู้ไง

แต่ถ้าคนเคยทำเคยเป็นขึ้นมาแล้ว พอมันจะละเอียดเข้าไปมันจะละเอียดอย่างไร แล้วมันปล่อยวางเข้ามาอย่างไร แล้วมันมีอิสระอย่างไร พอมันรู้สึกหนหนึ่งนะ อ้อ! ต่อไปมันอยาก

ได้แบบนี้อีกแล้ว มันจะเข้า มันจะเป็น นี่คือทางเข้าทางออกไง นี่ชำนาญในวิถี ชำนาญในการเข้าการออกสมาธิไง ถ้าคนมีความชำนาญ มีการเข้าการออก สมาธิมันจะเลื่อนไปตรงไหน

แต่ถ้าคนไม่เคยเป็น ไม่เคยทำ มันมีแต่ทฤษฎี มีแต่ความเชื่อ มีแต่ความไม่รู้ของ มัน มันจะทำสมาธิของมันอย่างไร มันจะควบคุมของมันอย่างไร แล้วสมาธิเกิดปัญญาไม่ได้ สมาธิเกิดปัญญาไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีสมาธิ มรรคไม่มี มรรคไม่มี มันเป็นเรื่องสมมุติ เป็นเรื่องโกหกหมด สิ่งที่เขาทำๆ กันอยู่นี้ ถ้าไม่มีสมาธิ มรรคไม่มี เว้นไว้แต่ปัญญาอบรมสมาธิ นั่นก็คือสมณะไง นั่นก็คือการเข้าสมาธิไง

แต่คนเวลาไปตริกกันอย่างนั้น ไปรับรู้อย่างนั้น แล้วบอกนั่นคือมรรค แล้วพอตริกอย่างนั้นปั๊บมันก็ปล่อย ปล่อยเพราะอะไร เพราะเป็นสมณะ มันปล่อยก็บอกนั่นพระอรหันต์ เพราะมันขาดผู้นำ มันขาดครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง ถ้ามีผู้นำ มีครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง มันจะทำต่อเนื่องก้าวเดินต่อไปได้ ถ้ามันก้าวเดินต่อไปได้ นี่พูดถึงถ้ามันเป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อปปนาสมาธิไง แล้วถ้าสมาธิ ถ้ามันเป็นสมาธินี้เป็นอย่างไร แล้วถ้าเป็นฌานเป็นอย่างไร

เป็นฌาน ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ฌาน ๔ รูปฌาน มันมีรูปของมัน แล้วยกขึ้นอากาศานัญจายตนะ อากาศธาตุ วิทยัญญายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ มันเป็นอย่างไง แล้วมันเข้าออกอย่างไร ทำไมมันถึงมีสมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ ละ

เพราะสมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ จิตแต่ละขั้น ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ๔ ขั้น แล้วมันขึ้นอากาศานัญจายตนะ มันขึ้นไป แล้วมันถอยกลับ ขึ้นไป ถอยกลับ ขึ้นไป ถอยกลับ มันมีกำลัง ที่มันจะไปมันไปอย่างไร นี่ไง มันถึงไม่ใช่ศีล ฌาน ปัญญา มันมีแต่ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเป็นสมาธิมันถึงเป็นความมหัศจรรย์ มหัศจรรย์มาก

ที่บอกว่าเขานอนทำไง เขานอนพุทโธจนร่างกายมันหายไป ร่างกายมันจะหายไป แต่เสียงยังได้ยินครับ ได้ยินเสียงและความคิดครับ ถึงตรงนี้ผมเลยออกจากสมาธิ เพราะผมกลัวปฏิบัติผิด รู้ดีกว่าสติไม่ค่อยสมบูรณ์ เลยออกจากสมาธิมาถามหลวงพ่อก่อน

ถามก็คือถาม พอถามแล้ว เวลาถามนะ จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่งนะ ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติเป็นท่านจะมีประสบการณ์ในใจของท่าน ท่านมีประสบการณ์ในใจของท่าน ท่านพูดออกมา ท่านถอดออกมาจากใจของท่านมาสู่ใจของเรา แล้วใจของเรา เราทำได้จริงหรือเปล่า

นี่ไง ออกมาถาม ถามก็ตอบ นี่เพราะอะไร เพราะเราตอบ ตอบเพราะอะไร ตอบเพราะว่าการที่จะหาบุคคลที่จะภาวนานี้แสนยาก ฉะนั้น คนภาวนาแล้วนะ พอภาวนาแล้วเราก็มีความสงสัยหมด เพราะอะไร เพราะในปัจจุบันนี้ตาบอดคลำช้าง ผู้สอนตาบอดทั้งนั้น ถ้าผู้สอนตาบอด เราก็เอาทฤษฎีมาสอนกัน พอสอนกันแล้ว พอปฏิบัติไปแล้วตอบไม่ถูก แล้วพอตอบไม่ถูกแล้ว พอผู้ที่ปฏิบัติมันมีผลของการปฏิบัติ นี่ไง นอนภาวนาแล้วมันไม่รับรู้กาย มันไม่รับรู้สิ่งใด มันเกิดผลของมัน ผลของมันนี่วิบากกรรม

ทำสิ่งใดได้ผลสิ่งนั้น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ถ้าภาวนามันก็มีผลของมัน ถ้ามีผลของมัน นี่ผลของการปฏิบัติ แล้วเวลาไปถามพวกตาบอด ตาบอดมันก็ยกกลับไปที่พระไตรปิฎก “อ้าว! พระไตรปิฎกก็ว่าอย่างนั้น บอกว่าอย่างนั้นเลย พุคตินี้เป็นสมณะ มันไม่เกิดปัญญา” แล้วปัญญาอย่างไรล่ะ

ปัญญาที่เฝ้าศึกษากันมานั้นคือสัญญา นั่นคือเฝ้าไปจำตำรา มา แล้วพอเวลาคนที่ปฏิบัติมา มีผลของมันขึ้นมา เองก็ย้อนกลับไปที่สัญญานั้น แล้วเวลาเฝ้าปฏิบัติ มันปฏิบัติเป็นปรากฏการณ์ตามจริงของใจ มันไม่ใช่สัญญา สิ่งที่ปรากฏขึ้นจริง เฝ้าเอาปรากฏความเป็นจริงในใจเฝ้ามาตอบติ เฝ้าเอาประสบการณ์ของใจที่มันเป็นจริงขึ้นมาเอามาบอกกล่าว ประสบการณ์ของใจที่มันปฏิบัติแล้วมันมีผลอย่างนี้ๆ แล้วเวลาถามปัญหาไป เขาก็ย้อนกลับไปที่สัญญา กลับไปที่ทฤษฎี เอาทฤษฎีมาตอบ มันก็เลยสับสนไป

แล้วตอนนี้ผู้ที่สอนมันตาบอดหมด ตาบอดหมด ถ้าไม่ตาบอด แบบหลวงตา แบบครูบาอาจารย์ท่านไม่ตาบอด เวลาถามนี่ท่านยิ้มๆ เลย ยิ้มๆ ตรงไหนรู้ใหม่ ยิ้มๆ หมายความว่า สิ่งที่เราไม่รู้ เหมือนกับลูกศิษย์หลวงปู่มั่น เวลาจะไปหาหลวงปู่มั่น ไปหาหลวงปู่มั่น แล้วพอไปหาหลวงปู่มั่น ตัวเองแบกรับภาระ แบกหามปัญหาหามาทั้งนั้นเลย เวลาไปหาหลวงปู่มั่นนะ หลวงปู่มั่น ท่านล้วงหัวใจของเรามาตีแผ่เลย มันเป็นอย่างนี้ๆ เอาความรู้สึกของเราออกมาตีแผ่ให้เห็นเลยที่เราถูกต้องผิดอย่างไร

นี่ก็เหมือนกัน ผู้ที่ปฏิบัติ เวลาเราเอาความสงสัยเราถามท่าน ท่านก็ต้องตอบมาสิว่า มันเป็นอย่างนี้ แต่เนี่ยยกกลับไปเลย กลับไปที่สัญญา “ปฏิบัติอย่างนี้มันไม่ถูก เพราะปฏิบัติอย่างนี้มันแบบว่ามันหลงอารมณ์ตัวเอง อย่างนี้คิดเอาเองหรือเปล่า สงสัยปฏิบัติอย่างนี้ใช้ไม่ได้ เพราะอะไร เพราะคิดเอาเอง มันเป็นไปได้ มันไม่มีอยู่จริง ถ้ามันมีอยู่จริงมันก็ต้องตามพระไตรปิฎก พระไตรปิฎกว่าไว้แบบนี้” นี่ไอ้พวกตาบอดมันตอบอย่างนี้

แล้วไอ้คนที่ปฏิบัติกึ่งงนะ “อืม! ก็จริงนะ เพราะนั่นเป็นพระไตรปิฎก เป็นธรรมและวินัย เป็นศาสนา เราที่ต้องเคารพศาศดาเป็นเรื่องความจริง”

ใช่ เราต้องเคารพศาศดา แต่ศาศดาท่านสอนไว้อย่างนั้นนะ แต่เวลาปฏิบัติข้อเท็จจริงที่มันจะเกิดขึ้นนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ฉะนั้น เวลาหลวงตาท่านเรียนจบถึงมหา พอไปหาหลวงปู่มัน พอจบมหาแล้วอยากออกปฏิบัติ พออยากออกปฏิบัติ นิพพานมันมีอยู่จริงหรือเปล่า ไปปฏิบัติแล้วมันจะได้ผลจริงหรือเปล่า ถ้ามีใครแก้อข้อสงสัยในใจนี้ได้ เราจะถือองค์นั้นเป็นอาจารย์ของเรา

ไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันใส่เลย “มหา มหามาหานิพพานใช่ไหม นิพพานไม่ได้อยู่บนอากาศ ไม่ได้อยู่บนแร่ธาตุอะไรทั้งสิ้น นิพพานมันอยู่ที่ใจ”

แล้วทำอย่างไร บอกอีกต่างหาก เห็นไหม

หลวงตาท่านถึงบอกเลย ตอนนี้ตอนที่ยังไม่ปฏิบัติก็สงสัย เรียนจนถึงเป็นมหา นิพพานก็เอาวิเคราะห้วิจัยได้หมดแล้ว อธิบายได้หมดเลย ก็ยังสงสัยว่ามันมีอยู่หรือเปล่า เราก็อยากหาผู้ซึ่งบอก บัดนี้หลวงปู่มันเป็นคนที่บอกแล้ว เป็นคนเคลียร์ปัญหาในหัวใจของเราแล้ว เชื่อหรือไม่เชื่อ เอาหรือไม่เอา ถ้าเอาก็เอาชีวิตนี้เข้าแลกเลย เอาชีวิตนี้เข้าแลกเลย

แล้วเวลาปฏิบัติไป หลวงปู่มันท่านบอกเลยนะ มหา สิ่งที่คุณศึกษาเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดใส่ศีรษะไว้ เกิดคือยกไว้ ไม่ได้ย่ำยี ไม่ได้ดูถูก ไม่ได้เหยียดหยาม ศาสดาของเรา เราเหยียดหยามได้อย่างไร เราเคารพบูชาขนาดไหน แต่เอาใส่ลิ้นชักไว้ แล้วถันกุญแจมันไว้ละ อย่าให้มันออกมา ถ้าออกมานะ เวลาเราปฏิบัติไปพร้อมกับสัญญา พร้อมกับทฤษฎี พร้อมกับความคิดหมาย ความคาดหมายนั้นมันจะทำให้ความเป็นจริงที่จะเกิดขึ้นของเราไขว้เขวหมดเลย

จริงๆ มันจะเกิดกับเรานะ พอมันจะเป็นสมาธินะ “เออ! มันจะเป็นสมาธิแล้วละ อ้อ! นี่ขณิกสมาธิ อ้อ! นี่อุปจาระ อู๊ย! มันจะลง มันจะลงอัปนาแล้ว โอ๊ย! อย่างนี้อัปนาแน่ๆ เลย” มันจะมาเตะ มันจะมาถีบกัน

เห็นไหม หลวงปู่มันท่านปฏิบัติมาก่อน ท่านรู้ ท่านรู้ท่านถึงบอกแนวทางไว้ แต่คนที่ไม่ปฏิบัติก็บอกว่า “ครูบาอาจารย์พระป่าไม่เคารพพระพุทธเจ้า ไม่ยอมศึกษา”

ศึกษา ศึกษาทั้งนั้นนะ ไม่ศึกษามันจะมีปัญญาเปรียบเทียบหรือ เพราะเราศึกษา เรามีปัญญาเปรียบเทียบ แล้วมีปัญญาเปรียบเทียบแล้ว อันนั้นเป็นสมบัติของครูบาอาจารย์ อันนั้นเป็นสมบัติจริง นี่เป็นทฤษฎีสัมพัทธภาพของไอน์สไตน์ก็เข้าใจทั้งนั้นนะ แต่เราต้องมาสร้างการทดสอบทดลองให้มันเห็นจริงของเราขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมของพระพุทธเจ้าเราก็ศึกษามาแล้วละ เราศึกษามาแล้วก็วางไว้ หลวงปู่มั่นท่านบอกวางไว้ๆ นั่นเป็นทฤษฎี วางไว้ก่อน แล้วเรามาค้นคว้า เรามาปฏิบัติ ประสบการณ์จริงขึ้นมา ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา พอเป็นจริงขึ้นมาแล้วท่านจะบอก

หลวงปู่มั่นท่านบอกเลย ถ้าปฏิบัติเป็นจริงขึ้นมาแล้วนะ มันจะเป็นอันเดียวกัน ในพระไตรปิฎก ในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับในหัวใจที่เราปฏิบัติมันเป็นอันเดียวกัน มันเป็นอันเดียวกันเลย มันไม่แตกต่างกันเลย

แต่ขณะที่อวิชาความไม่รู้ของเราเต็มหัวใจนี้มันขัดมันแย้ง โธ่ๆ ตลอดเลย โธ่ๆ ทีก็หลุดไปที จิตมันจะเป็นแล้วนะ มันเข้าด้ายเข้าเข็มนะ โธ่ๆ อีกแล้ว หลุดไป หลุดไปที่ตะครุบเงาวิ้งหามันอีก พอวิ้งหามันจะได้เสีย จะได้จะเสียนะ เอ้อะๆ อีกแล้วๆ มันไปอีกแล้ว

ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติมาท่านรู้ ท่านรู้ว่ากิเลสพญามารในใจของคนมันโหดร้ายแค่ไหน พญามารในจิตของมนุษย์มันโหดร้ายแค่ไหน มันทั้งหลายมันทั้งลวง มันทั้งยึดมัน ยึดหัวใจของเราเป็นที่ถ่ายที่เป็นส้วมเป็นถ่านให้ขับถ่ายของมัน พญามารมันเอาหัวใจของเราเป็นที่อยู่ที่อาศัย แล้วบีบบี้หัวใจเรามันมาขนาดไหน ครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมาท่านรู้ท่านเห็นอย่างนั้น

ไอ้พวกเราไม่รู้ไม่เห็น ทะนงตน ถือตัว ยกหาง ว่าตัวเองมีความรู้ แล้วครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติจริงของท่าน ท่านวางหมด แล้วท่านปฏิบัติจริงของท่าน แล้วพอเป็นจริงขึ้นมาแล้วความจริงในหัวใจของเรากับในตู้พระไตรปิฎกมันต่างกันตรงไหน มันไม่ต่างกันเลย

นี่ไง หลวงปู่มั่นท่านสั่งประจำ เอาความรู้ความเห็นที่ศึกษา เวลาศึกษาเราต้องศึกษาศึกษานี้เป็นทฤษฎี เป็นภาคปริยัติ เป็นแนวทาง ศึกษาเสร็จแล้ว พอศึกษาเราก็วางไว้ให้ใหม่ แต่เวลาปฏิบัติเราให้เป็นจริงขึ้นมาสิ ไม่ใช่ศึกษามาแล้วก็มาสูมไว้บนสมอง แล้วเวลาปฏิบัติก็เอาสมองจุดไฟขึ้นมา มันจะต้มน้ำไง ตบะธรรมมันจะเผาเผาไง ศึกษาสูมไว้ในสมอง เวลาปฏิบัติมันก็เผาๆ เผาหัวใจซะ แล้วพอเผาเสร็จแล้วมันก็มีแต่ความร่ำร้อน แล้วมันก็ไม่มีความจริงขึ้นมาเลย

ศึกษาขึ้นมาแล้วก็วางไว้ก่อน ศึกษาที่ธรรมของพระพุทธเจ้า ศึกษาเป็นทางวิชาการ ไม่ต้องเอาสมาธิไป ไม่ต้องเผาตัวเอง วางไว้แล้วปฏิบัติ พอมันเป็นจริงขึ้นมาะ โอ้โฮ!

นี่ไง สิ่งที่สมาธิเป็นพื้นฐาน เป็นสามัญสำนึกของจิตของมนุษย์ สัมมาสมาธิเป็น ความมหัศจรรย์ลึกลับซับซ้อน ความว่าง ว่างของสมาธิ ความว่างของธรรม อกุปปรธรรม เวลา มันพิจารณาไปเป็นโสดาบัน เป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามี เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ความว่างของมันเป็นขั้นเป็นตอนของมัน

เวลามันสิ้นสุดไปแล้วนะ สิ่งของมันผ่านไปเลย มันลึกลับ มันเหนือโลก ถ้ามันไม่เหนือโลก มันก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดกับโลกนี้ เพราะมันหลุดออกไปจากวิภวัญจะเป็นวิภวัญ ออกไปจากโลกเลย มันถึงเป็นความมหัศจรรย์ใจ

ศีล สมาธิ ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราฝึกหัด ฝึกหัดขึ้นมา แล้ว ถ้าเป็นจริงของเราขึ้นมา มันจะเป็นสมบัติของเรา เอวัง